
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

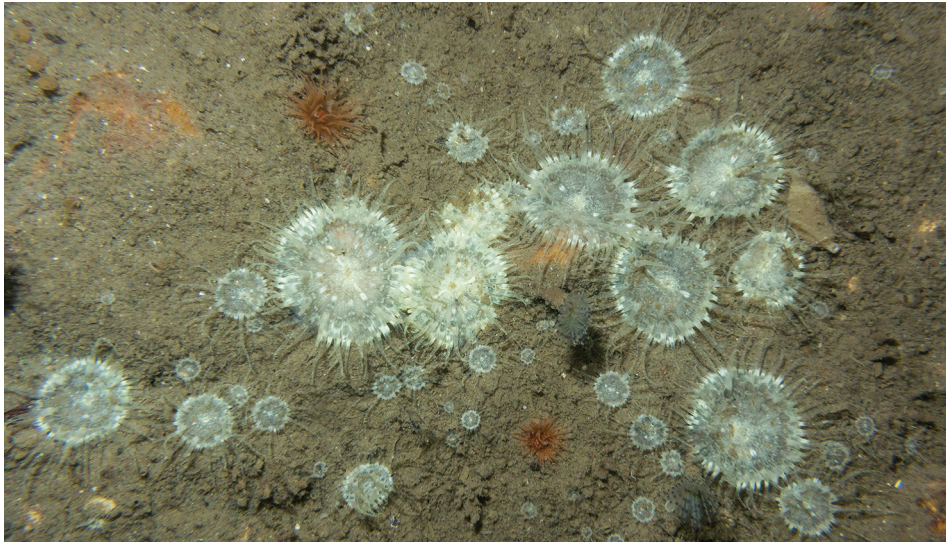
We beginnen dit jaar met een goed gevuld CS-verslag waarin een aantal bijzondere waarnemingen. Gelukkig heb ik aantal lijsten met waarnemingen ontvangen en het kan dus zijn dat je je eigen waarnemingen mist in dit verslag. Maar om dit verhaaltje niet te lang te maken, heb ik wat doorgeschoven naar het volgende.

Dit verslag kwam tot stand door waarnemingen van: Arnold Tulp, André Staal, Gerrit Doeksen, Henk Witte, Linda Keesman, Jannie Nijman, Wim Kuijers, Maarten Morsink, Petra Sloof, SWG-groep Waterweg Noord (deze excursie bestaande uit: Mick Otten, Jurriën van Deijk, Herman Nijhuis, Mart Karremans, Mikkell Suijker, Pascal Van Acker, Sylvia van Leeuwen en Bart van Tooren), de Standwacht IJmuiden, Pieter Kruse en mijzelf.

HOLTEDIEREN

De Amerikaanse langlob-ribkwal *Mnemiopsis leidy* werd op meerdere locaties aangetroffen door Arnold Tulp. Zo zaten er overwegend kleine dieren, tot ± 10 mm, in het planktonnet waarmee hij op 03-09 aan het werk was bij paal 7 op Schiermonnikoog. Op 17-09 zaten er, bij paal 21 op Ameland, grote aantallen van 4 tot 6 cm in zijn net. Weer wat kleinere exemplaren (3 tot 4 cm) lagen er in grote aantallen op het strand tussen paal 21 en 23 (Ameland) op 04-10 en ook op 29-10 waren er grote aantallen aangespoeld bij paal 1, waaronder een paar exemplaren tot wel 7 cm. Op deze dag lagen er bij paal 1 ook veel aangespoelde zeepaddestoelen *Rhizostoma octopus*. Arnold meldde ook nog twee hydropoliepen van Ameland. Zo vond hij op 26-10 de soort *Kirchenpaueria pinnata* op een kratje van de Vlaamse Visserij-veiling bij paal 1 en een aantal kolonies *Clytia hemisphaerica* op de achterste linker looppoot van een Noorse kreeft *Nephrops norvegicus* die hij zag rondscharrelen in de waterlijn bij paal 21 op 17-09.

De SWG-groep Waterweg noord was op 25-10 bij Yerseke en vond daar tussen de stenen een paardeanemoon *Actinia equina*, 5x groene golfbrekeranemoon *Diadumene lineata*, 3x zeeanjelier *Metridium senile*, >50x slibanemoon *Sagartia troglodytes* en ± 10 x wedueroos *Sagartiogeton undatus*. Een wat minder algemene waarneming was die van ruim 500 exemplaren van de zonneroos *Cereus pedunculatus*. Ze werden gezien met een blauwgrijze tekening en er waren witte en bruinige exemplaren (fig. 1, 2 en 3).

Figuur 1: De zonneroos *Cereus pedunculatus*, Yerseke 25-10-2014 (foto: Mick Otten).

Figuren 2 en 3: De zonneroos *Cereus pedunculatus*, Yerseke 25-10-2014 (foto links: Mick Otten; foto rechts: Sylvia van Leeuwen).

Nog bijzonderder was de vondst van de wasroos *Anemonia sulcata* (6x; fig. 4). Mick Otten merkt daarbij op dat ze waarschijnlijk meegekomen zijn met aangevoerde mossels en oesters die bij Yerseke natuurlijk volop gekweekt worden. Mick hoorde van Jos Bakker dat er op 25-11 al geen wasroos meer te vinden was. Deze soort heeft het in ons land nog niet echt naar de zin, want ook in het boekje 'Bloemdieren' van Ron Ates staat zo'n korte waarneming vermeld van een wasroos die was gezien door duikers bij Den Osse in de Grevelingen in 1988 en na 3 maanden was verdwenen.

Figuur 4: De wasroos *Anemonia sulcata*, Yerseke 25-10-2014 (foto: Mick Otten).

Ook Gerrit Doeksen stuurde een aantal waarneming van deze groep van Terschelling. Zo telde hij op 20-05 tussen paal 6,8 en 7,4 wel 265 oorkwallen *Aurelia aurita*. Op 27-07 vond hij tussen paal 19 en 20 samen met Rob Zeelte 38 lampenkapjes *Aequora vitrina* (volgens Arnold Tulp, die er ook aan aantal vond op Ameland, zou het ook de soort *Aequora forskalea* kunnen zijn) en een rode haarkwal *Cyanea capillata*; in een plastic emmer vonden ze een eierdopkoraal *Caryophyllia smithii*. Op 30-07 vond Gerrit tussen paal 6,4 en 7,6 nog eens 26 exemplaren van het lampenkapje. Ruim 100 kolonies dodemansduim *Alcyonium digitatum* zag hij op 16-11 tussen paal 12 en 16. Het waren kolonies met soms een diameter van 12

cm en een aantal was oranje van kleur. Gerrit vond op 21-11 een net van transparant nylondraad aan een stuk touw met drijvers met allerlei aangroei waaronder circa 20 kolonies *Sertularella cf. gaudichaudi*. Maar ook zaten er op het stuk touw 13 exemplaren *Caryophyllia smithii*. Op 05-12 lagen er tussen paal 15 en 17 naar schatting ruim 10.000 Amerikaanse langlob-ribkwallen (fig. 5). Een dag eerder had Gerrit al een reuzenvondst gedaan, want bij paal 18 zag hij een zeepaddestoel *Rhizostoma octopus* met een schijfdiameter van 70 cm.

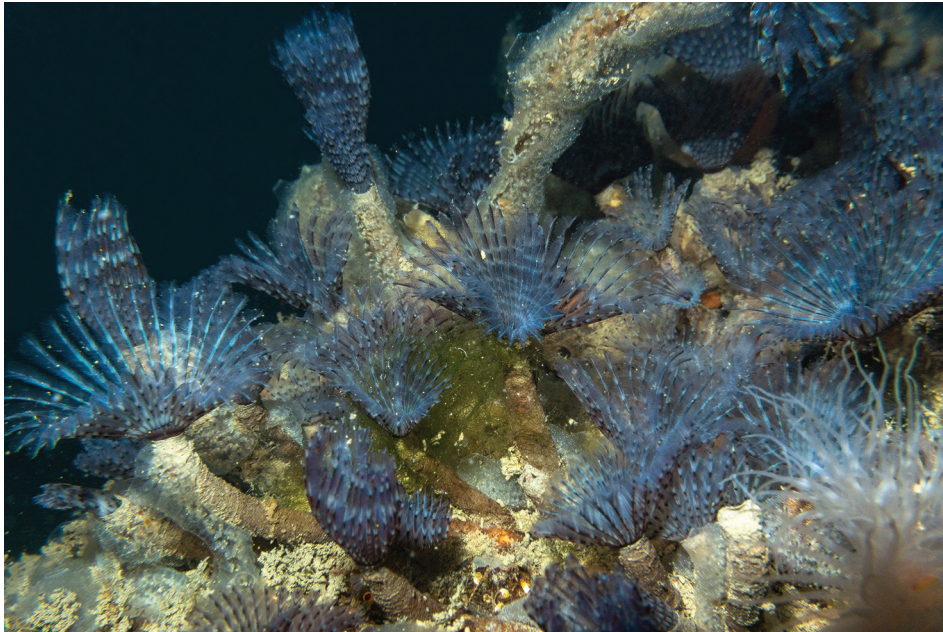
Figuur 5: Amerikaanse langlob-ribkwal *Mnemiopsis leidyi*, Terschelling 5-12 (foto: Gerrit Doeksen).

WORMEN

Veel meldingen heb ik niet van deze groep, maar er is er één die ik niet wil weglaten, al is het maar voor de mooie foto die Mick Otten meestuurde. Bij Yerseke werden ruim 250 exemplaren gezien van de paarse kokerworm *Bispira polyomma* (fig. 6 en voorplaat).

WEEKDIEREN

André Staal stuurde een paar meldingen op 24-07 van de zandplaat Simonszand. Hij vond daar een bonte mantel *Mimachlamys varia*, 2x gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata* en een geknobbelde hartschelp *Acanthocardia tuberculata*. Hij was die dag ook op Schiermonnikoog en vond bij paal 12 o.a. een fossiele grote strandschelp *Maetra corallina plistoneerlandica*.

Figuur 6: De paarse kokerworm *Bispira polyomma*, Yerseke, 25-10-2014 (foto: Mick Otten).

Op 09-11 was Linda Keesman op het strand bij Hargen aan Zee en vond daar een jerrycan waarop een aantal schilferige dekschelpjes *Heteranomia squamula* zat. In wat gruis vond ze nog een melkwitte arkschelp *Striarca lactea*, een kleine plaatschelp *Tellina pygmaea*, twee gekielde cirkelvlakjes *Tornus subcarinatus* en 19x muizenkeutel *Bittium reticulatum*.

Jannie Nijman nam op 15-11 wat gruis mee van het strand bij Hoek van Holland en vond daarin o.a. 2x melkwit traliedrijfhorentje *Alvania lactea*, 2x trapgevel *Oenopota turricula*, 1x spoelhoren *Acteon tornatilis*, 1x zoetwaterneriet *Theodoxus fluviatilis* en 4x geplooid rotsboorder *Saxicavella jeffreysi*.

In het gruis dat Henk Witte meenam op 21-11 bij Hargen aan Zee zaten o.a. 4x vliezig drijfhorentje *Rissoa membranacea*, 1x oubliehoren *Retusa obtusa*, 2x melkwitte arkschelp *Striarca lactea*, 1x prismatische dun-schaal *Abra prismatica*, 27x kleine plaatschelp *Tellina pygmaea*, 6x scheve hartschelp *Parvicardium exiguum* en 18 fragmenten van de papierschelp *Thracia papyracea*. Ook verzamelde Henk daar 124 kleppen van de grijze tapijtschelp *Paphia aurea senescens* en 6 kleppen van de geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus*.

In een plastic buis die Gerrit Doeksen vond op 19-06 bij paal 12 op Ter-schelling zaten twee doubletjes van de kleine gaper *Sphenia binghami*. Tussen alle knopen en het aangroei op het al genoemde net vond Gerrit 109 doubletjes van de gemarmerde streepschelp *Modiolarca subpicta* en twee klepjes met een afwijkende vorm die mogelijk van de platte streepschelp *Musculus cf. costulatus* zijn. Verder ruim 300 doubletjes van de kleine paardenmossel *Modiolula phaseolina*, 41 doubletjes van het holteschelpje *Kellia suborbicularis* en ruim 300 doubletten van de Noorse rotsboorder *Hiatella arctica*.

Op 28-11 haalde Jannie Nijman ook wat gruis bij Hargen aan Zee en de leukste soort die zij daarin vond, naast een klein spoelhorentje *Acteon tornatilis*, was die van een zandschelp *Mysia undata*.

Van Petra Sloof kreeg ik een paar meldingen van de strandwacht Neeltje Jans van 13-12. Ze vonden op het strand diverse doubletten van de wijde mantel *Aequipecten opercularis* en een aantal vulken *Buccinum undatum* die waren overdekt met muiltjes *Crepidula fornicata*.

Dat er zo nu en dan toch nog bijzonder dingen worden gevonden, blijkt wel uit de melding van een levend doublet van de gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata* dat werd gevonden op 28 12 bij Katwijk door Wim Kuijper en Maarten Morsink (fig. 7).

Figuur 7: Gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*, Katwijk 28-12 (foto's: Wim Kuijper).

Ook vonden zij in wat rolhout enkele levende doubletten van de Amerikaanse boormossel *Petricola pholadiformis* en de witte boormossel *Barnea candida*. Er zat ook nog een leeg doublet tussen van de kleine boormossel *Barnea parva*. Pieter Kruse was op 31-12 op het strand bij Wijk aan Zee en vond daar een schaalhoren *Patella vulgata*, een doublet van het zaagje *Donax vittatus* en een juveniel doublet van de tapijtschelp *Venerupis senegalensis*.

KREEFTACHTIGEN

Bij Yerseke troffen ze ook $\pm 10x$ de kreeftgarnaal *Athanas nitescens* en ongeveer $25x$ de strandkrab *Carcinus maenas* aan. De soorten die daar tegenwoordig nooit meer ontbreken, zijn de blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* ($\pm 25x$) en de penseelkrab *Hemigrapsus takanoi* ($> 50x$). Ook zagen ze $2x$ de gewone hooiwagenkrab *Macropodia rostrata*, $10x$ de heremietkreeft *Pagurus bernhardus*, $\pm 25x$ het harig porseleinkrabbetje *Porcellana platycheles* en naar schatting ruim 250 exemplaren van de sierlijke steurgarnaal *Palaemon elegans*. Ook waren ze nog op een ponton en daar vonden ze een waaiergarnaal *Eualus cranchii* en een wandelend geraamte *Caprella linearis*.

Tijdens de strandwacht bij IJmuiden op 27-10 werden er vijf levende porseleinkrabbetjes *Pisidia longicornis* gevonden tussen een kolonie zeevinger *Alcyonidium* sp. Ook lagen er twee helmkrabben *Corystes cassivelaunus* (waarvan één met eitjes) en vonden ze een levende noordzeekrab *Cancer pagurus* en een levende strandkrab *Carcinus maenas*.

Van de fluwelen zwemkrab *Necora puber* kwamen niet veel meldingen binnen in 2014. Gerrit Doeksen vond op 06-11 een levend exemplaar in een viskist op Terschelling bij paal 5. Op die kist zaten ook ± 30 vulkaantjes *Balanus perforatus*. Van deze soort vond hij ook 24 exemplaren op het plastic visnet op 21-11 bij paal 16. Er zaten echter nog meer soorten op dit net, want hij telde ook nog ruim 300 ritspokken *Verruca stroemia*, 312 exemplaren *Solidobalanus fallax* en een vertegenwoordiger van de zeespinnen, namelijk het Michelinmannetje *Pycnogonum littorale*.

Ook vond Gerrit een heel bijzondere krabbensoort in dit net, want er zaten zeven 'rompen' in van de paddestoelkrab *Eurynome aspera*. Vrijwel alle poten waren reeds verdwenen tijdens het vervoer over de zeebodem (fig. 8). Dat het een bijzonder vondst is, blijkt wel uit het feit dat er in het boek van Hans Adema (Krabben van Nederland en België) maar één eerdere melding van onze kust is. Op 09-11-1952 vond Jacob Viergever twee mannetjes op het strand bij 'de Verklikker' op Schouwen-Duivenland.

Figuur 8: De paddestoelkrab *Eurynome aspera*, Terschelling 21-11 (foto's boven en rechtsonder: Harry van Kasteel; foto linksonder: Gerrit Doeksen).

Ze waren daar aangespoeld op een kurkplaat. Ook in het CS kan ik geen enkele andere melding vinden.

MOSDIERTJES

Tussen Bergen aan Zee en Egmond aan Zee vond ik, op 11-03, een plastic bloempotje met daarop het harig mosdiertje *Electra pilosa*, zeekantwerk *Conopeum reticulum* en *Aspidelectra melolontha*. Ook lag er een stuk van een zak van plastic gaas waar vermoedelijk mossels in hebben gezeten. Hierop zaten vele kolonies van *Schizomavella spec.*, *Disporella hispida* en het harig mosdiertje *Electra pilosa*. Op een plastic dop vond ik nog een kolonie *Amphiblestrum flemingii* en *Escharella immersa*.

Ook op Texel, waar ik was op 16-06, vond ik een paar plastic voorwerpen met mosdiertjes. Op een stuk van een zwart plastic dekseltje (van een pot pindakaas denk ik) werden zestien soorten gevonden. Een aantal kolonies bestond slechts uit enkele zoïden, maar waren toch goed te herkennen. Zo zat daar een kolonie *Conopeum reticulum* op, waarbij Hans De Blauwe de opmerking plaatst dat een aantal zoïden een proximale chitineuse stekel draagt. Dit verschijnsel had hij zelf ook nog niet eerder gezien. Verder zaten op de deksel *Celleporella hyalina*, *Disporella hispida*, *Callopora dumerilii*, *Celleporina caliciformis*, *Microporella ciliata*, *Schizomavella auriculata*, *Schizomavella linearis*, *Eurystrotos compacta*, *Figularia figularis*, *Amphiblestrum flemingii*, *Fenestulina malusii*, *Chorizopora brongniartii*, *Escharella variolosa*, *Escharella immersa* en *Rhynchozoon bispinosum*. Deze laatste twee soorten zaten ook op een grijze plastic deksel samen met *Parasmittina trispinosa*, *Tubulipora spec.*, *Electra pilosa* en *Escharella labiosa*. Deze laatste soort werd pas één keer eerder in Nederland gevonden door Katie van der Wende op 03-03-12 bij Ouddorp [Zeepaard 72(3/4): 77]. Ik raapte ook een bol eikapsels van de Wulk op waarin een stukje schelp zat met daarop *Hippothoa divaricata*, *Eurystrotos compacta* en *Schizomavella spec.*

Op 02-09 was ik op het strand tussen Castricum aan Zee en Egmond aan Zee en vond daar vijf plastic voorwerpen (zoals de klep van een pet, een blauwe plastic filter, een handvat van een verfröller, een stuk van een kreeftenfuik en een spoelvormig stuk plastic) met mosdiertjes. Een aantal soorten zat op meerdere voorwerpen, maar ik noem nu de 25 verschillende soorten die werden gedetermineerd van de verschillende voorwerpen: *Escharoides coccinea*, *Schizoporella unicornis*, *Diplosolen obelia*, *Lichenopora spec.*, *Callopora dumerilii*, wrattig mosdiertje *Plagioecia patina*, *Disporella hispida*, *Turbicellepora*

avicularis, *Crisia aculeata*, ivormosdiertje *Crisia eburnea*, purper mosdiertje *Tubulipora* cf. *liliacea*, *Tubulipora lobifera*, *Eurystrotos compacta*, *Escharella immersa*, *Escharella variolosa*, *Microporella ciliata*, *Schizomavella linearis*, *Amphiblestrum auritum*, *Chorizopora brongniartii*, steenmosdiertje *Scrupocellaria scruposa*, *Celleporella hyalina*, *Celleporina caliciformis*, zeekantwerk *Conopeum reticulum* en harig mosdiertje *Electra pilosa*. En ook deze keer ben ik Hans De Blauwe heel dankbaar voor de hulp bij het determineren.

Ook van Gerrit Doeksen kreeg ik een paar meldingen, want op het plastic net vond hij (op 21-11) o.a. *Scruparia chelata*, *Bugula flabellata*, *Cellepora pumicosa* en *Turbicellepora avicularis*. De meest bijzondere soort die hij aantrof, is *Cellaria* cf. *fistulosa*.

ZAKPIJPEN

Bij Yerseke werd door de SWG-groep Waterweg Noord een aantal soorten van deze groep gevonden. De meeste soorten werden zowel onder stenen als op de pontons gevonden. Ze zagen de glanzende bolzakpijp *Aplidium glabrum*, de ruwe zakpijp *Ascidiella aspersa*, *Botrylloides diegensis*, de gewone slingerzakpijp *Botrylloides violaceus*, de doorschijnende zakpijp *Ciona intestinalis*, de druipzakpijp *Didemnum vexillum*, de grijze korstzakpijp *Diplosoma listerianum* en de Japanse knotszakpijp *Styela clava*.

Figuur 9: De zeevijg *Synoicum pulmonaria*, Ameland 13-11-2014 (foto: André Staal).

Ook op Ameland spoelde een soort zakpijp aan. André Staal vond op 13-11 twee exemplaren van iets dat hij niet kon thuisbrengen. Hij stuurde een foto en ik dacht de soort wel te herkennen, maar met twijfel. Dus stuurde ik de foto door naar Mick Otten en samen met Marco Faasse kwam hij op zeevijg *Synoicum pulmonaria* (fig. 9). En niet alleen op Ameland spoelde deze soort aan, want van Gerrit Doeksen kreeg ik een melding van 16-11. Er lagen toen ± 200 exemplaren op het strand tussen paal 12 en 16 op Terschelling.

Adres van de CS-man: rien-tien@ziggo.nl